

ØSTFOLD BONDELAG

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 OSLO

Vår saksbehandler
Anne Guro Syversen
69 89 81 51

Vår dato
07.05.2012
Deres dato

Vår referanse
12/00774-4
Deres referanse
Anne Guro Syversen

Høring om NOU 2012:2 – Utenfor og innenfor – Norges avtaler med EU

Østfold Bondelag ønsker å komme med hørings svar i forbindelse med NOU 2012:2: "Utenfor og innenfor – Norges avtaler med EU" (Europautredningen).

Østfold Bondelag synes det er positivt at Regjeringen har sett ned et utvalg for å se på Norge sine avtaler med EU på en helhetlig måte. Etter så mange år med EØS-avtalen, er det på høy tid å ta en samlet vurdering av effektene av avtalen. Det er også viktig å få en bredere offentlig debatt og høyere kunnskapsnivå om EØS i det norske folket. Dette kan ei slik utredning bidra til.

Vi i Bondelaget mener likevel det er en mangel ved NOU-en at man ikke har vurdert alternative tilknytningsformer mellom EU og Norge. Vi ber derfor om at Alternativrapporten – Alternativer til dagens EØS-avtale, blir tatt med i det videre arbeidet med Europautredningen. Vi kan ikke se at våre synspunkter, der vi påpekte mangler og feil, er tatt med i den endelege versjonen av Europautredningen.

Norsk landbruk – utenfor, men likevel innenfor?

Det var en forutsetning at landbruket skulle holdes utenfor, da EØS-avtalen ble undertegnet i 1992. 20 år etter kan en konkludere med at EØS likevel har fått stor innvirkning på norsk landbruk. Bondelaget støttet ikke undertegningen av EØS-avtalen i 1992, bl.a. på grunn av at avtalen ikke sikret råderetten over naturressursene og næringslivet. Avtalen gav et dårlig grunnlag for økt miljøsatsing, usikkerhet om mulighetene for å føre en helhetlig nærings- og distriktspolitikk, dårlig innvirkning på ny regelverksutforming i EU, avtalen bidro ikke til harmonisk distriktsutvikling i Norge og den gav økt liberalisering med handel med jordbruksvarer. Denne kritikken står seg 20 år senere. Bondelaget gikk også imot innlemming av Veterinæravtalen i 1998 (gjeldende fra 1999).

Det er viktig å slå fast at Norge fremdeles har en egen landbrukspolitik, med fastsetting av for eksempel støtte- og fordelingsnivå og målpriser. Vi har årlige forhandlinger mellom stat og næring, og vi har et markedsreguleringssystem, der næringen selv har ansvar for gjennomføringen. Ikke minst har vi et tollvern mot EU på landbruksvarer. Alt dette er

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Morstongveien 29 1850 SLITU Østfold Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Besøksadresse: Morstongveien 29 1859 SLITU Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Telefon: 69 89 81 50 Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05.91392	E-postadresse: ostfold@bondelaget.no Internett: bondelaget.no/ostfold eller nettbonden.no
---	---	--	--

Vår dato
07.05.2012Vår referanse
12/00774-4

positivt og viser at det er stor forskjell på EU-medlemskap og EØS-avtalen. Dette kunne gjerne ha kommet tydeligere fram i Europa utredningen. Flertallet i utvalget konkluderer med at unntaket i EØS-avtalen for landbrukssektoren har vært en *"...fordel for norske produsentinteresser snarere enn for forbrukerne. Skjermingen mot konkurranse og strukturendringer er i tillegg dyrt sett fra et samfunnsmessig perspektiv"*. Samtidig vet vi gjennom spørreundersøkelser tidligere i år at 90 % av norske forbrukere ønsker å opprettholde et landbruk på dagens nivå (høyeste nivå siden 1970-talet). Norsk landbruk og matindustri sysselsetter nærmere 100 000 personer og bidrar til matsikkerhet, kulturlandskap og bosetting i distriktene. Den norske landbruksmodellen har bred støtte i Stortinget. Det er derfor svært lite nyansert av flertallet i utvalget å framstille landbruket som en særinteresse for norske produsenter.

Men på tross av at Norge har en selvstendig landbrukspolitikk, er landbruket sterkt påvirket av EØS-avtalen. Dette gjelder særlig mat- og veterinærområdet, og økt import gjennom artikkel 19 (basis landbruksvarer) og protokoll 3 (bearbeidede landbruksvarer). Men EØS-avtalen rører også ved eiendomspolitikken i landbruket, tekniske krav og standarder, distriktspolitikken og arbeidsinnvandringen. Østfold Bondelag velger likevel å fokusere mest på handel og mat/dyrehelse, da vi vet at vår moderorganisasjon har gitt en mer utfyllende høringsuttalelse.

Økt handel gjennom artikkel 19 og protokoll 3

Artikkel 19 i EØS-avtalen slår fast at partene skal jobbe for en gradvis liberalisering av handelen med basis landbruksvarer. Dette skal skje innenfor partenes respektive landbrukspolitikk, og på gjensidig fordelaktig basis. Partene skal møtes med to års mellomrom for å gjennomgå vilkårene for handelen. Det står ingenting om at en nødvendigvis skal utvide handelen med to års mellomrom.

Ny avtale i artikkel 19-forhandlingene begynte å gjelde fra nyttår 2012. Avtalen innebærer en økning i den gjensidige ostekvoten fra 4500 tonn til 7200 tonn, foreløpige kvoter på storfekjøtt (900 tonn), kylling (800 tonn) og gris (600 tonn) og nedsatt toll/tollfrie kvoter for andre typer kjøtt (skinker, pølser, kjøttboller, andebryst), frukt/grønt, blomster og innsatsvarer til konserves- og forindustrien.

Den økte importen av basis landbruksvarer fører til et stort press på norsk produksjon. Under artikkel 19 avtalen gjelder dette i særlig grad mjølkeproduksjonen, som er en bærebjelke i norsk distriktsproduksjon. Importkvoten på ost utgjør nå over 10 % av norsk osteforbruk. I tillegg kommer import utenom kvoten og grensehandel. Samlet sett er import andelen nå oppe i rundt 13 %, mot 6 % i år 2000. Mens befolkningsveksten i Norge de siste ti årene har vært på 9 %, har melkeproduksjonen gått ned med 3 %. I samme periode gikk importen av meieriprodukt opp fra vel 4000 tonn til rundt 20 000 tonn.

Importen av bearbeidede landbruksvarer (f.eks. bakevarer, pizza og yoghurt) har økt vesentlig siden EØS-avtalen ble inngått. Bare siden år 2000 har importen av bearbeidede landbruksvarer til Norge økt med 8-10 % årlig. For eksempel øker importvolumet på brød og bakevarer med 5 % årlig, og importen av smakstilsett yoghurt øker med 47 % (i mengde) bare fra 2010 til 2011. Handelen med bearbeidede landbruksprodukter blir regulert gjennom protokoll 3 til EØS-avtalen. I utgangspunktet inngår disse varene i den

Vår dato
07.05.2012Vår referanse
12/00774-4

frie vareflyten, men partene kan bruke toll, prisnedskrivning og eksportstøtte for å utjamne råvareprisen mellom EU og Norge. Utfordringen ligger i at forskjellen i råvarepris er basert på priser i 1994. Mens Norge sine priser i hovedsak har blitt høyere, har EU sine priser i større grad nærmet seg verdensmarkedsprisen. Dette har ikke blitt utjevnet ved økt tollsats inn til Norge.

Samla sett er landbruksvareimporten fra EU til Norge femdoblet fra 1990 til 2010, mens eksporten fra Norge er mer eller mindre på stedet hvil.

Europa utredningen trekker fram den store økningen i landbruksvareimporten, men konkluderer likevel med at importen er moderat. Det blir heller ikke vist til at forhandlingene om artikkel 19-avtalen skal føres på gjensidig fordelaktig basis og innenfor partene sin landbrukspolitikk. Utviklingen i landbruksvarehandelen mellom EU og Norge har ikke vært gjensidig fordelaktig. Denne problemstillingen blir ikke trukket fram i NOU-en. Det er en stor mangel, og gjør at Europautredningen ikke gir det fulle bildet av EØS-avtalen på landbruksområdet. I stedet blir landbruket trukket fram som et av de få problematiske sidene ved EØS-samarbeidet, og misnøyen fra EU blir framhevet, uten motforestillinger. Det blir heller ikke pekt på manglende utjamning av råvarepriser for protokoll 3-varer, noe som var vilkåret da protokoll 3-avtalen ble undertegnet.

På lik linje med Norges Bondelag, stiller også Østfold Bondelag seg undrende til at flertallet i utvalget har en kritisk vurdering av norsk landbrukspolitikk, samtidig som man framstiller EUs landbrukspolitikk som mer åpen og liberal. EU er en tollunion med en gjennomsnittlig tollsats til land utenfor unionen omtrent på nivå med Norge. Internt er det naturligvis tollfridom, som det er mellom fylke i Norge. Det blir også irrelevant å ta med interne trekk ved norsk landbrukspolitikk, som nedgang i antall bruk i Norge, når temaet er Norges avtaler med EU.

Europautredningen burde også ta med en maktpolitisk vurdering av hvordan styrkeforhold og forhandlingsmakt mellom EU og Norge påvirker det endelige forhandlingsresultat. Presset fra andre forhandlingsområde i EØS ville også være relevant å trekke inn her. Dette er en viktig del av forhandlingsrealiteten.

Mat- og veterinærområdet

Da Norge undertegnet Veterinæravtalen i 1998, tok man samtidig inn EUs regulering av mat og dyrehelse/dyrevelferd. Dette utgjør i dag rundt 40 % av EØS-rettsaktene, og 90 % av Mattilsynets regelverksutvikling, som NOU-en peker på. Regler for dyrevelferd, dyrehelse, økologisk drift og mat hygiene er eksempler på områder som nå er styrt gjennom EØS-regleverket. Dette får naturligvis store konsekvenser for norsk landbruk og norsk matindustri. I tillegg er det veterinære grensevernet fjernet, noe som fører til økt smittepress på norsk dyre- og humanhelse.

Flertallet i Europautredningen konkluderer med at tilpassingen til EUs mat- og veterinærregleverk har gått greit, og at "skremselspropagandaen" før Veterinæravtalen ble inngått i 1998 har vist seg å ikke slå til. Østfold Bondelag mener denne konklusjonen er ufullstendig og blir direkte feil, hvis man ikke samtidig viser til at dette skyldes nasjonale kompensatoriske tiltak satt i verk av norske styresmakter og næringen. En grundig

Vår dato
07.05.2012

Vår referanse
12/00774-4

vurdering av effektene krever en veterinærfaglig gjennomgang, noe vi ikke ser at Europautredningen har gjennomført.

Noen av endringene ville Norge sannsynligvis ha innført uavhengig av EØS-avtalen, noe som Europautredningen påpeker. Men andre endringer er lite tilpassa norske forhold. Dette gjelder for eksempel datostempling på egg. Utløpsdato er tilpasset salmonella utfordringer i EU, og ikke norske forhold, som ikke har de samme utfordringene. Dette fører til at dagligvarehandelen hvert år kaster rundt 850 tonn friske norske egg, tilsvarende 12,9 millioner egg (kilde ForMAT-prosjektet). Et annet eksempel er strenge krav til bruk av fiskebeinmjøl i fôr, noe som i hovedsak er tilpasset risiko for kryss-smitte mellom kjøttbeinmjøl og fiskebeinmjøl ved bruk av samme utstyr for produksjon av begge fôr typer. Dette er ikke en aktuell problemstilling i Norge.

Østfold Bondelag mener også det ikke er mulig å trekke en endelig konklusjon når det gjelder konsekvensene av bortfallet av det veterinære grensevernet for norsk dyre- og humanhelse. Flytting av levende dyr og biologiske produkter over store område, inkludert handel over landegrensene, innebærer alltid risiko for å spre smitte. Innlemming av Veterinæravtalen og tilrettelegging av økt handel med levende dyr og biologiske produkt, innebærer derfor en permanent økning i risikonivået. Et eksempel på negative konsekvenser er utbrudd av sykdommen smittsom fotråte hos sau. Denne sykdommen tar ikke EØS-regelverket høyde for. Sykdommen har store økonomiske og dyrevelferdsmessige konsekvenser. Fra smitten ble oppdaget i 2008 har styresmakter og næringen i Norge brukt rundt 40 millioner kroner på tiltak mot sykdommen.

Den viktigste årsaken til at Veterinæravtalen ikke har fått enda større negative konsekvenser, er at Norge har satt i verk til dels dyre og omfattende kompensatoriske tiltak, og ikke minst at næringen selv har valgt å ikke importere levende dyr. Næringen har også gjennom KOORIMP tatt på seg ansvaret for å kontrollere og minimere smittepresset fra import, noe som ville vært unødvendig om vi fremdeles hadde hatt et veterinært grensevern. Smittepresset ble også mindre enn fryktet fordi importen av landbruksvarer har vært begrenset av manglende framgang i forhandlingene i Verdens Handelsorganisasjon. Dette kan endre seg med en ny avtale. Den økte importen fra EU gjennom artikkel 19 og protokoll 3, kan gjøre utfordringene større. Disse utfordringene burde vært trukket mer fram i Europautredningen.

Med vennlig hilsen
Østfold Bondelag

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Bjørn Gimming /s/
Fylkesleder

Anne Guro Syversen
førstekonsulent